

Stručni skup
ŠKOLA PO MJERI UČENIKA
03. travnja 2017.

Sjajne zvijezde među nama - pristup djeci s težim zdravstvenim problemima

Prim.dr.sc. Vlatka Boričević Maršanić, dr.med.
Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež, Zagreb

Zvijezde

Na Zemlji živi

- 7 milijardi ljudi (7×10^9)
- 320 bilijardi mrava (3.2×10^{17}). Kad bi mravima išli dodijeljivati jednak broj zvijezda, svaki od njih bi dobio 300 milijardi zvijezda za sebe.

Svemir

- u poznatom dijelu našeg Svemira 70 sekstilionu zvijezda (7×10^{22})
- oko 100 kvadrilijardi (10^{29}) zvijezda u cijelom Svemiru

Kad bi mravima išli dodijeljivati jednak broj zvijezda, svaki od njih bi dobio 300 milijardi zvijezda za sebe.

- mogu se promatrati golim okom
- za potpuno bistre i vedre noći te daleko od ikakvog izvora svjetlosti, golim je okom moguće vidjeti otprilike 3 tisuće zvijezda
- u naše moderno doba, gradska svjetla uvelike osvjetljavaju noćno nebo, tako da je u tim uvjetima vidljivo samo nekoliko stotina najsjajnijih zvijezda
- neke su bliske zvijezde slabog sjaja, dok su pak neke posebno sjajne, premda na vrlo velikim udaljenostima
- znamo otprije da to osim o udaljenosti, ovisi također o njihovoj veličini i stvarnom sjaju, odnosno površinskoj temperaturi

Samopoštovanje u srednjem djetinjstvu

Školska kompetencija

Socijalna kompetencija

Fizička/sportska kompetencija

Fizički izgled

Jezik
Umjetnost

Matematika

Ostali predmeti

Odnosi s vršnjacima

Odnosi s roditeljima i odraslim

Igre vani/u prirodi

Sportovi

DJETINJSTVO I MLADOST - RAZDOBLJE BEZBRIŽNOSTI I RADOSTI....

.....da, ali ne za sve.....

Teži zdravstveni problemi – kronične bolesti djece

- stanje koje ometa dijete u dnevnom funkcioniranju ili utječe na normalno funkcioniranje više od **3 mjeseca u godini**
- ili
- dijete je zbog te bolesti hospitalizirano više od **1 mjeseca u godini**
- ili
- jedno i drugo

Epidemiologija - oko **10-15%** djece i adolescenata boluje od neke kronične bolesti

Najčešće: alergijske bolesti, astma, cistična fibroza, razne vrste karcinoma, epilepsija, dijabetes, različiti poremećaji mentalnog zdravlja

Teži zdravstveni problemi ili kronična bolest djeteta

- bol ili nelagodu
- neka ograničenja u uobičajenoj aktivnosti
- bolni i neugodni dijagnostički i terapijski postupci
- hospitalizacija - odvojenost od roditelja, obitelji
- odvojenost od prijatelja/vršnjaka
- mijenjanje životnih navika
- prilagodba obitelji

Teži zdravstveni problemi ili kronična bolest djeteta

Nepromijenjene potrebe !!!

- zadržavanje pozitivne slike o sebi
- samopoštovanje
- samovrednovanje
- samoostvarenje
- obitelj
- prijateljstava s vršnjacima

Zašto škola u bolnici?

Važnost škole u životu djeteta s težim zdravstvenim problemima

Puno više od obrazovanja.....

- skreće pažnju s bolesti
- umanjila stres od boravka u bolnici
- dane u bolnici učini zanimljivijim i sadržajnijim
- olakšala odvojenost od obitelji i primarne socijalne sredine

- učenje je dio svakodnevice i djeca se osjećaju manje različitom od svojih vršnjaka - normalnosti u njihovim životima promijenjenim bolešću
- pomaže im da ne zaostaju za vršnjacima - kontinuitet u usvajanju nastavnih sadržaja - brža reintegracija u matičnu školu nakon povratka iz bolnice

- jačanje samopouzdanja
- daje im nadu u budućnost

- **Biti učenik, i zdravom i bolesnom djetetu, vrlo je važna dio samopoimanja.**
- **Akademsko samopoimanje značajan je dio samopuzdanja kod školske djece**

Važnost škole u životu djeteta s težim zdravstvenim problemima

Istraživanje u RH pokazalo je da su djeca zadovoljna školom u bolnici

- bez obzira na dužinu hospitalizacije
- neovisno o težini svoje bolesti
- niska negativna korelacija s dobi – starija djeca OŠ dobi manje sretna sa školom što je i kod populacije zdravih slučaj

(KB Sestre milosrdnice; Filipušić i sur 2015)

Učenje bolesne djece može biti pod utjecajem:

- simptoma bolesti
- nuspojava lijekova
- kognitivne funkcije, osobnost i motivacija djeteta
- psihosocijalni efekti bolesti (negativno samopoimanje zbog bolesti, negativan stav prema školi te emocionalne i socijalne probleme)
- prilagodbe obitelji i okoline

- smanjenih očekivanja od djeteta od strane roditelja i učitelja
- negativnog stava prema djetetu od strane roditelja, učitelja

Kakav treba biti bolnički učitelj?

- stručan - znati što i kako podučavati
- vrlo posvećen - strast za radom, djecom i životom
- empatičan - izuzetno dobro se povezuju s učenicima
- s realističnim doživljajem pacijenta (npr može razlikovati osjeća li se pacijent bolesno ili je lijen kad ne želi izvršiti zadatak)
- fleksibilan i iznad svega kreativan
- znati reagirati u visoko emocionalno zahtjevim situacijama (skrenuti misli s bolesti, pružiti suosjećanje, toplinu i brižnost, strah od smrti, umor – razlikovati lijenost od letargije)

Škola je za djecu normalno mjesto, a normalnost je luksuz koji brzo nestaje kada dijete postane ozbiljno bolesno.

Škola postaje sklonište bolesnog djeteta, a bolnički učitelji imaju ključnu ulogu u branjenju tog skloništa.

Kvalitete dobrih bolničkih učitelja:

Jedan od mitova u našem društvu je da svatko može biti učitelj.

U slučaju bolničkih učitelja istina je da:

Ne može svaki učitelj raditi s bolesnom djecom.

The Parts of a Teacher

O čemu bolnički učitelj treba voditi brigu

- Održati profesionalane granice u odnosima
- Biti u toku s napretkom u obrazovanju, metodama podučavanja i praksi
- Prevladati izolaciju povezivanjem s drugim učiteljima
- Sačuvati osobnu i profesionalnu „cjelovitost“ u svim aspektima života
- Podučavati kroz sve dobi, razrede i faze (bolesti i razvoja)
- Osnaživati i kod sebe i kod djece vještine samoefikasnosti poput samomotivacije, prilagodljivosti, fleksibilnosti, optimizma i organiziranosti
- Znati kako osigurati kvalitetno vrijeme s učenicima
- Znati puno o bolestima, prilagođavati ga djetetovim unutarnjim i vanjskim ograničenjima (različitim nuspojavama i simptomima od kojih učenici pate)
- Ostati emocionalno zdrav i nositi se s gubitkom (na neprestalnom su roller-coasteru na kojem se bilo što može dogoditi bilo kada)

Odnos bolničkog učitelja i bolesnog djeteta

- podučavanje bolesnog djeteta drugačije od podučavanja zdravog
- bolnički učitelj nije samo nastavnik, nego i surogat roditelj i prijatelj u nevolji
- bolesna djeca otvaraju se svojim učiteljima u vezi gubitka nade u izlječenje, osobnih strahova...
- **puno je intimniji**
- uključuje i odnos s roditeljima, braćom

- emocionalno zahtjevan - učitelju je jako teško ostati profesionalan i objektivan

Bolnički nastavnici trebaju podršku na osobnoj razini i savjetovanje na profesionalnoj razini

Zamke u odnosu bolničkog učitelja i bolesnog djeteta

Proizlaze iz osjećaja koje nastavnik ima prema djetetu, a mogu imati loše posljedice za dijete

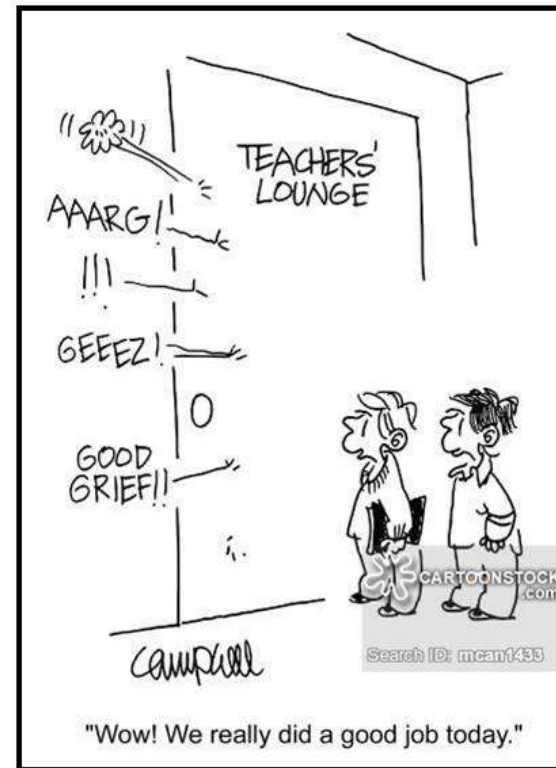
- **Prezaštitničko ponašanje** - može narušavati djetetovo samopoštovanje
- **Odustajanje od teško bolesne djece ili od djece s ranijim težim smetnjama u razvoju**, ne traže od njih dovoljno ili uopće ne traže ništa – djeca ne napreduju, ne jača im samopouzdanje, nemaju zadovoljstvo zbog osjećaja uspjeha jer se ono postiže samo ulaganjem truda!

Smanjena očekivanja mogu utjecati na djetetov trud, stavove o vlastitim vještinama i sposobnostima i na samopoštovanje!

Neki od problema bolničkih učitelja

- znanje o dječjim bolestima (dijabetesu, raku, leukemiji, epilepsiji i astmi)
 - postupanje u hitnim slučajevima
 - koliko „gurati“ dijete u akademskom i fizičkom smislu
 - podučavaju djecu svih dobi, razreda, sposobnosti i faza – važno poznavanje kurikuluma i metoda podučavanja
 - discipliniranje djeteta s teškom bolešću
 - djeca nisu motivirana za školu
-
- **smrt djeteta** je uznemirujuća jer je u suprotnosti s prirodnim poretkom - djeca ne bi trebala umrijeti - visoko je stresno iskustvo
 - **bolnički učitelji doživljavaju gubitak djeteta** kroz prihvaćanje ili izbjegavanje tuge, intenzivnog straha i osjećaja bespomoćnosti, beznadnosti, tuposti, očaja

Moguće poteškoće u školi

- negiranje postojanja bolesti
- sažaljenje i popustljivost
- niža očekivanja
- izbjegavanje, isključivanje
- nepotrebna ograničenja
- tumačenje osobina i ponašanja djeteta isključivo kao posljedice bolesti

Kako ih prevenirati

- procjena intelektualnog funkcioniranja i mogućih kognitivnih deficita
- procjena psihološke prilagodbe na bolest
- utvrđivanje načina/oblika školovanja
- utvrđivanje stavova i ponašanja članova obitelji i učitelja
- informiranje učitelja od strane medicinskog osoblja i voditelja škole u Bolnici

Važnost škole u životu djeteta s težim zdravstvenim problemima

Ovisno o psihofizičkom stanju svakog učenika nastava se izvodi **individualizirano** i uz primjenu suvremenih nastavnih metoda, sredstava i pomagala i to u bolesničkim sobama, jer su učenici vezani za krevet

- dobivanje informacija o djetetu
- upoznavanje djeteta – navike, hobiji
- uspostavljanje odnosa s djetetom - povjerenje
- procjena trenutnih obrazovnih sposobnosti
- obrazovne aktivnosti

Međuljudski odnos nije stvar trenutka.

To je odnos dvaju pojedinaca koji podrazumijeva postojanje, prihvaćanje i poštovanje ukupnog integriteta, te cjelovitosti sebe i drugoga u odnosu.

Međuljudski odnosi traže povjerenje, za to je potrebno vrijeme.

Sagorijevanje na poslu bolničkih učitelja

- sagorijevanje (burnout) – stres vezan uz radno mjesto
- ne zanemarivati svoje potrebe i podršku
- jačanje socijalne mreže i provoditi dovoljno vremena s njima: obitelj, prijatelji, kolege
- paziti na svoje zdravlje (pravilna prehrana, tjelovježba, dovoljno sna)
- uzimati predaha i zauzimati se za sebe
- ići u prirodu, čitati, pisati, gledati informativne emisije, sanjariti....

Zaključak

- hospitalizirana djeca s težim zdravstvenim problemima/kroničnim bolestima – najvulnerabilnija skupina društva i s tjelesnog i psihološkog aspekta zdravlja
- cilj Škole u bolnici po mjeri učenika:
 - učenje + pozitivna slika o sebi + samopouzdanje
- uključiti roditelje u školovanje djeteta u bolnici
- bolnički učitelj je puno više od nastavnika za bolesno dijete
- obveza je društva osigurati sve potrebne resurse za adekvatno školovanje tijekom liječenja u bolnici, uključujući i svu potrebnu podršku bolničkim učiteljima

**Dok medicina nastoji
ukloniti oblake....**

**Bolnički učitelji nastoje
očuvati sjaj zvijezda...**

Za kraj....

Ona je bila učenica trećeg razreda. Bolovala je od karcinoma, koji se vratio. Majka je razgovarala s njom o mogućnosti da će umrijeti. Otvoreno su razgovarale o tome što još želi učiniti. Obavila je plivanje s dupinima koje je željela. Sastavila je, zajedno s majkom, oporuku kome želi što ostaviti od svojih rođaka i prijatelja i što majka treba učiniti s preostalim njezinim stvarima.

Željela je biti najbolji čitač u trećem razredu u svojoj školi i u tome joj je pomogao bolnički učitelj. Čitala je po jednu knjigu dnevno...i na kraju je pročitala najviše knjiga od svih trećašića. Imala je samo 9 godina, a čitala je kao da ima 14. Bila je presretna!

Ta je djevojčica imala snage i hrabrosti proći kroz bliske susrete sa smrću, a učitelj je imao privilegiju podijeliti tu sreću, to „vanserijski emocionalno iskustvo“ s njom.

Hvala na pažnji!!!

I bolničkim učiteljima na mnogo zvijezda koje sjaje i nakon oblaka.... !!